

İnsan dokunuşu

Şubat ayının sonundan bu yana, Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ne yazık ki 5,6 milyondan fazla insanı Avrupa'ya dağıttı. Bunların arasında üç çocuğuyla birlikte Polonya'nın Puawy kentine kaçan Olena Morhun da var. Evlerini mültecilere açan çok sayıdaki Rotary üyelerinden biri olan Krystyna Wilczyska-Ciemiga onları karşıladı. Hikayeleri burada kendi ağzından anlatılıyor.

24 Şubat 2022'de Rusya, Ukrayna'yı işgal eder. 22. Ordu Kolordusu, Morhun ailesinin yaşadığı güneydoğu Ukrayna'da Dinyeper Nehri üzerindeki şehir olan Zaporizhzhia'daki nükleer santrale doğru ilerliyor.

Olena Morhun, Eczacı

Savaşın gece başladığını öğrendim. Kocam beni uyandırdı ve Ukrayna'nın ateş altında olduğunu ve Rus birliklerinin Ukrayna sınırını geçtiğini söyledi. Savaş varken Ukrayna'da kalmamı istemediğini söyledi. Doğu Ukrayna'dan uzağa, Zaporizhzhia'dan uzağa gitmemizi istedi. İşte o zaman nereye ve nasıl gidebileceğimizi konuşmaya başladık.

Alisa Morhun, Olena'nın çocuklarından biri

Savaş başlamadan bir gün önce arkadaşımı ziyarete gittim ve gece onun evinde kaldım. Bir sabah, saat altı gibi beni uyandırdı. Hala uykuluydum. Bana "Ukrayna'da savaş başladı" dedi. Her şey bana çok garip geldi. İlk başta, bundan bir anlam bile çıkaramadım. Bir süre sonra, tüm bunları düşünecek zamanım oldu. Haberleri okuduğunuzda, olup bitenleri anlamaya başlıyorsunuz. Normal hayatınızın bir anda mahvolduğunu anlamak çok zor.

27 Şubat'ta Olena Morhun, kızları Alisa ve Sofia ve, Vitalik olarak bilinen oğlu, Vitalii

ile Zaporizhzhia'dan ayrılır.

Olena Morhun

Zaporizhzhia - Lviv tahliye treniyle Zaporizhzhia'dan ayrıldık. Niyetimiz batı Ukrayna'da kalmaktı; ama trenden inip Lviv'deki insanlarla konuşmaya başladığımızda bizi vazgeçirdiler. Onların şehirleri de bombalanmıştı. Güvenli olduğunu düşündüğümüz yerin aslında hiç de güvenli olmadığını anladık. Ukrayna'nın tamamı tehlikedeydi. Gönüllü merkezinden bir kız yanıma oturdu ve gecenin büyük bir bölümünde sohbet ettik. Ukrayna'da kalmak yerine Polonya'ya gitmeye karar vermemde bana yardımcı oldu. O kızı asla unutmayacağım.

Alisa Morhun

Polonya sınırını geçerken nereye varacağımızı veya burada ne yapacağımızı bilmiyorduk. Net bir plan yoktu. Plan yoktu. Sadece en iyisini umduk. Yaya olarak sınırı geçtik ve sonra bir dağıtım merkezine geldik. Gönüllüler bize yardım etti. Ukraynalı mültecilere yardım etmek ve kendi evlerine almak isteyen insanlar buldular.

Sağ üstte: Sofia elinden gelenin en iyisini çizdiği bir eskiz tutuyor. Eskizde gülümseyen bir insan görüyorsun. Ama üzerinde ne var içeride tamamen farklı bir hikaye olabilir. O çekingen ve sessiz. Sonlara doğru özel olarak konuştuk. Elini tuttum ve ne söylediğini hissettim. Ben geçmiş travmanın damgasıydım. Üzgün görünüyordu. En yakın arkadaşını çok özleyiyor. Herkes ayrı, ve onları bir daha görüp göremeyeceğinizi

Sol üstte: Vitalii Morhun onunla annesi gibi oyun oynuyor, Olena ve Wilczy ska-Ciemi gaya bakın fotoğrafta. "O günü hatırlıyorum Weronika Vitalii'nin ana okuluna gitmesi gerektiğini söyledi" diyor Olena. "Ben böyle bir olumsuz tepkiyi anlayamadım, neden Polonya'da anaokuluna gitmek zorunda kaldı ki? Şayet yakında Ukrayna'ya dönecek olsaydık zaten normal hayatına dönecekti. Ama Weronika bana güvence verdi. Anaokuluna bir hafta gitse bile onun için iyi olurdu. Ve bu onun için gerçekten iyi oldu. Polonya anaokulunda çok şey öğrendi."

Sol altta: Olena Morhun kızları, Alisa (solda) ve Sofia ve oğlu Vitalii. "Zor durumda olan Alisa için zor bir durum olsa da kolej, insanlarla iletişim halinde kalması onun için daha kolay, çalışmaya devam etmek, biraz normalleşmek" diyor Widlicki. "Oysa Sofia çok hassas." UR personeli fotoğrafçısı Monika'yı ekler Lozinska: "Sofya çiziyor ve boyuyor. Bu fotoğrafa baktığınızda o gerçekten iyi."

700 milden uzun dört günlük bir yolculuğun ardından Morhun ailesi, Pu awy Rotary Kulübü üyesi Krystyna Wilczy ska-Ciemi ga'nın oğlu Grzesio ve oğlunun karısı Weronika ile birlikte yaşadığı Polonya'nın Pu awy kentine ulaştılar. (Wilczy ska-Ciemiga, Morhun ailesine ek olarak, Zaporizhzhia'dan Ulzana Shakirova ve oğlu Tymur'dan sonra iki kişiye daha evini açtı.)

Krystyna Wilczy ska-Ciemi ga

Gece yarısına kadar bekledik, sonra gece yarısı gelip geçti ve henüz gelmemişlerdi.

Alisa Morhun

Vitalik biz seyahat ederken arabada uyuyakaldı ve onu uyandırma zamanı geldiğinde çok üzgündü. O ağladı. Bu onun için inanılmaz derecede stresliydi.

Krystyna Wilczy ska-Ciemi ga

Tamamen tükenmişlerdi, özellikle çocuklar. Tarif bile edemiyorum. Kısa bir konuşma sırasında hemen belli oldu, sadece tüken-

mişlerdi. Konuşma arzuları yoktu. Sadece Zaporizhzhia'dan Lviv'e trenle bir günden fazla seyahat etmişlerdi. Ve sonra, Polonya sınırına ulaşım ile ilgili çeşitli engeller zaman aldı ve güçlerinin geri kalanını aldı. Yani, sadece uyumak, uyumak ve biraz daha uyumak istiyorlardı.

Olena Morhun

İlk geldiğimizde, çok uzun olmayacağını düşündüm. Bir veya iki hafta, belki bir ay sonra eve giderdik. Polonya'da yaşamayı planlamadım. Uzun süre burada kalacağım düşüncesini kabul edemiyordum. Bir ay kadar sonra, eve bu kadar çabuk dönemeceğimi, savaşın uzun sürebileceğini anlamaya başladım.

Krystyna Wilczy ska-Ciemi ga

Başından beri bizde ev sahipliği diye bir şey yoktu. Çünkü birini üç gün ağırlayabilirsin ve üç gün sonra bazen misafirinden yorulabilirsin. Uzun bir süre olacağını biliyorduk ve belirlenmiş bir bitiş tarihi yoktu. Ve en başından beri, burada bir aileymişiz gibi ilişkiler kuruldu.

Ulzana Şakirova, Weronika Kowalska ve Alisa Morhun. "Bu fotoğraftaki Ulzana ve Alisa'ya bakın" diyor Lozinska. "Detayı bilmiyorsanız, orada yaşadıklarını düşünürdünüz. Onlar normal günlük işlerini yapıyorlar. Asla misafir muamelesi görmüyorlar; onlar adeta ailenin bir parçası gibiler. Ne zaman yemek yapmak gerekse, Krystyna ve Weronika beraber çalışıyorlar mutfakta. Ve ayrıca hepsi çok misafirperverler. Ben Polonyalıyım ve bu yüzden bilin ki eve her geldiğinizde, sizin için her zaman bir kap yemek var. İşte Polonya misafirperverliği."

Timur Shakirov yemek yerken bir ara duraklar. "Krystyna, Timur ile oynarken, başını çevirerek "Vitalii, buraya gel," diyor Lozinska. İki çocuğa da dikkatini yoğunlaştırıyor. Asla birini diğerinden ayırmadan sevgisini paylaşıyor.

Kameranın arka tarafından bakarsak

Monika Lozinska, Amerika Birleşik Devletleri merkezli UR fotoğrafçısı ve kameramanı

Birinin evine gelip öylece fotoğraf çekmeye başlamazsınız. İşlerin daha kolay akabilmesi için bir bağlantı kurmalısınız. Herkes gelip bizi karşıladı ve oturduk çay-kahve içtik ve yanlış hatırlamıyorsam kurabiye yedim.

Kim Widlicki, İsviçre merkezli UR pazarlama ve sosyal medya uzmanı

Krystyna'nın çok sıcak, çok açık bir insan olduğunu görebiliyorduk. Çok genç bir ruhu var. Bizimle birlikte çekime katılmaktan çok mutlu oldu. Polonya'nın komünizmle savaştan geçmesi ve bu sürenin çoğunda her zaman bir şeylerden yoksun kalmasıyla, gençliğinde bazı şeyler yaşadı. Böylece bu ailelerin neler yaşadığını anlayabiliirdi.

Monika Lozinska

Ukraynalılar çok gururlu insanlar. Bunu söylememin sebebi Polonyalıyım ve babam Ukraynalı. Kültürlerimiz çok benzer: bağımsızsınız. çalışıyorsanız sağlayabilmek istiyorsunuz. Başka birinin evinde yaşamamanın ne kadar zor olduğunu ancak hayal edebiliyorum ama onlar normal bir ailenin yaptığı günlük aktiviteleri yapmaya çalışıyorlar.

Kim Widlicki

Elbette Olena'nın kalbi hala Ukrayna'da. Güler yüzlü ve her şeye açık olmaya çalıştı ama onunla bire bir görüştüğümüzde bunun kolay olmadığını görüyorsunuz. Sadece eve gitmek istiyorlar.

Monika Lozinska

Olena röportajı sırasında çok ama çok duygulandı ve ağlamaya başladı. Sonunda ben de onunla ağladım. Kamerayı durdurdum ve gidip ona şimdiye kadar kimseye sarılmadığım kadar uzun süre sarıldım. Çünkü bazen tam da bu insan dokunuşu insanın ihtiyacı olan şeydir.

Orijinali: Yapımcı Andrew Chudzinski tarafından düzenlenen Rotary ziyareti; kıdemli editör Geoffrey Johnson tarafından dergi için düzenlenen röportajlardan alınmıştır.

Olena Morhun

Krystyna çocuklara bayılır. Vitalik tanımadığı insanlara karşı çekingendir ama onu hemen kabul etti. Hatta yabancılarla yapmadığı bir şekilde ona sarılıyor. (Krystyna) Ona her konuda yardım ediyor; onu koruyor. Ona gerçekten düşkün oldu. Krystyna, hiçbir şeye hayır demez. Bizi harika bir Puławy turuna çıkardı ve birçok insanla tanıştırdı. Ona bir profesyonel olarak, bir [biyokimya] profesörü olarak saygı duyuyorum ve arkadaşları da tıpkı onun gibi. O çok ilginç, nazik ve duyarlı bir insan.

Krystyna Wilczy ska-Ciemi ga

Savaş patlak verdiği andan itibaren, Polonyalıların sadece mültecileri kabul etmelerinin gerekli olduğu değil, aynı zamanda kabul etmenin içten geleceği de açıktı. Polonyalıların bakış açısından, sıcaklığı göstermek için bir fırsattı. Onlara içten bir karşılama vermek istedik. Kararımı etkileyen bazı anılarım var. Hem savaşı [II. Dünya Savaşı] hem de savaşla ilgili hikayeleri, en çok da ailemin hikayelerini hala hatırlıyorum. Biz de oradan oraya kovalandık. Belki de evet, yardım edeceğim dememe neden olan anılar bunlar. Ama genel olarak benim karakterim olduğunu düşünüyorum. Her Rotaryenin karakteri, almaktansa vermeyi tercih etme üzerine kuruludur. İnsanlar böyle bir şey yapmanın nasıl bir his olduğunu soruyorlar ve ben de onlara ilk duygunun neşe olduğunu çünkü insanların vermeyi sevdiğini söylüyorum.

Nisan ayının sonunda Morhun ailesinin yakında Ukrayna'ya dönmeceğlerinin farkına varması onları belirsiz bir gelecek için nasıl plan yapacakları konusunda boğuşmaya zorlar.

Olena Morhun

Düşüncelerim her zaman Ukrayna ile ilgili. Bu yüzden benim için çok zor. Evde olmadığımı ve bir şekilde hayatımı burada kurmam gerektiğini anlamaya çalışıyorum. Ama onu nasıl inşa edebilirim? Yani, bazı planlarım olduğunu söylemek için - eve geri dönmek için tek bir planım var. Ama bu planın hemen gerçekleşmeyeceğini anlıyorum. Bu yüzden bazı küçük planlar yapıyorum: Lehçe öğrenmek, iş bulmak vb.

Alisa Morhun

Geleceğe dair umudum, hayalim? Zaporizhzhia benim doğduğum şehir ve ben oraya geri dönmek istiyorum. Bir hafta sonra mı yoksa iki yıl sonra mı döneceğimi bilmeden evimden ayrıldım. Bu yüzden öncelikle Ukrayna'ya, evime geri dönmek ve sonra hayatıma devam etmek istiyorum. Yani, böyle bir şeyin olup olmayacağını bilmiyorum. Belki hemen olmayacak, belki yıllar sonra, belki de asla olmayacak. Bu durumda, hayatıma başka bir yerde devam etmem gerekecek.

Krystyna Wilczy ska-Ciemi ga

1993 yılında, Puławy Rotary Kulübü kurulduğunda, bir meclis üyesi veya politikacı olmak, başkaları adına hareket etmek istiyorsanız, bir sosyal aktivist ruhuna sahip olmanız gerekiyordu. Polonya'da buna böyle denirdi ve hepimiz bu sınıftaki insanlara aittik. Karakterimizde zaten bu vardı, tıpkı Rotary'nin ana sloganı olan Kendinden Önce Hizmet gibi, başkalarının yararına hareket etmemiz gerekiyor. Bu yüzden, Puławy Rotary Kulübü'ndeki hepimiz için bir tür içgüdü.

Solda: Olena Morhun, oğlu Vitalii'ye sarılıyor. Lozinska, "Bazen bir resim konuşmaktan daha çok Şey anlatır." diyor. **Üstte:** Weronika Kowalska, Krystyna Wilczy ska-Ciemi ga ve Rotary Polska'nın Őefi editör Dorota Wcis a. Wcis a, "Krystyna muhtemelen bölgesindeki tüm Rotaryenler tarafından biliniyor" diyor. "O elindekileri yardıma ihtiyacı olan herkesle paylaşan sıcakkanlı, cana yakın ve iyi huylu bir insandır. Rotaryenlerle bir toplantıda Krysia'yı ziyaret edeceğimden bahsettiğimde, hepsi benden ona selam söylememi istedi. Yani ben Lublin ve Zamo'taki Rotaryenlerden ona kucak dolusu sıcak selamlar getirdim. Harika bir aile ortamı var onun evinde. Anneler ve çocuklar, sanki uzun zamandır birlikte yaşıyorlarmış gibi birbirlerine aynı aile gibi davranırlar. Weronika onlara Lehçe öğretiliyor ve sabahları çocukları okula o götürüyor. Evin temizlik, çamaşır ve yemek yapma işini sorun olmadan paylaşıyorlar. Bir uyum içerisinde olan mutlu bir aile gibiler."

Altta: Ulzana Shakirova, Wilczy ska-Ciemi ga ile yürürken bir parkta duraklıyorlar. "Őu köpeğe bak!" harika değil mi? Lozinska? "Bu Krystyna'nın köpeği! Çok güzel, değil mi? Ulzana'nın onu sevmesine izin veriyorlar. Burada tasmaşı yok; ama onu dinliyor. Parkta onu çağırđıđında hemen yanına geldi. Köpek seni böyle yakın görüyor ise, bir Şeyler söylüyor demektir. Hayvanlar kimseye bu kadar kolay güvenmez. Sana nasıl biri olduğunu söyler adeta. Köpek, evet, yürüyüşe çıkacağım, ama sahibimle değil. Bu defa yürüyüşe çıkıyorum ama bu kişiyle, başka bir sahiple yani "Arkadaşım" ile. İnsanın fark ettiği, bunun gibi küçük minik Şeyler inanılmaz."